

MÁ MÍT MATURITU OPRAVDU KAŽDÝ?

Nechci srovnávat nesrovnatelné. Sám jsem zkoušku dospělosti absolvoval před příslovnými Kristovými lety v úplně jiné době a v úplně jiném systému. Tehdy jsem maturitu vnímal jako student, dnes se na ni pokouším nahlížet jako kantor a ředitel.

Pamětníci možná vzpomenou na snahu ministerstva školství před dvaceti lety najít podobu jednotných maturitních zkoušek pro studenty všech středních škol s maturitními obory. Výsledky zkušebního testování studentů pod názvem Sonda Maturant už v roce 1999 ukázaly na pro-
pasné rozdíly mezi různými typy středních škol především v matematice. Z té by při ostré maturitě neuspělo 40 % studentů odborných škol, a dokonce přes 60 % studentů učilišť. Ukázalo se, že už tehdy by polovina žáků neodmaturovala. Po peripetiích mnohaletého odmítání maturit řízených z centra, kdy se obávané změně tvrdošíjně bránili nejen studenti, ale také pedagogické sbory ve školách, už pátým rokem pravidla jednotné maturity respektujeme a nijak zvlášť neprotestujeme.

Pátým rokem se snaží CERMAT nacházet (někdy s většími a jindy s menšími obtížemi) optimální nástroje a způsoby testování maturantů ve státem garantovaných zkouškách. Co se ale nedaří, je pozvednout úroveň našich maturantů. Sám ve své škole sleduji, jak přibývá neúspěšných nejen ve státní části maturitní zkoušky, ale především v té školní – profilové. V loňském i letošním roce to byly celé dvě třetiny. Neúspěšných (minimálně v jedné části maturitní zkoušky) bylo 31 respektive 37 procent žáků. Tyto statistiky jsou alarmující.

Co udělat?

Již několik let se přetahují profesní asociace společně s ministerstvem školství o názory, zda prosazovat dvouúrovňovou maturitu pro gymnázia a ostatní školy, zda zařadit povinně matematiku či zda je lepší hodnotit písemné práce žáků centrálně nebo ve školách. Všechny tyto úvahy zůstanou liché a marginální, pokud nezměníme pevně zakořeněný přístup a chování jednotlivých škol. V našem středním školství se nic nezmění:

1. Pokud nedojde v regionech ke skutečné a plošné optimalizaci přebujelé sítě státních, ale i soukromých

škol, které trvale nenaplní své třídy a obory. Takové školy nesmí nadále dostávat od státu peníze. Na uměle udržované školy už léta doplácí všechny ostatní. Budou se přirozeně bránit a budou vyvíjet tlaky na veřejnost pro svou záchranu. Odpovědní politici ale už konečně musí říci dost a zasáhnout. Pouze a jen oni to mohou změnit. Neviditelná ruka trhu ve školství zjevně nefunguje.

2. Pokud opět nezačneme učit podle jasných pravidel a tematicky provázanějších učebních dokumentů. RVP, potažmo rozvolněné ŠVP, zahrnaly naše školy do slepé uličky. Vždyť právě možnost tzv. profilovat svou školu a tím ji odlišit od ostatních způsobuje především samotným žákům komplikace při přechodu na jinou školu a vede k neprostupnosti.
3. Pokud opět nezačneme důsledně a systematicky učit žáky od 1. třídy číst, psát a počítat. Dnes už většina našich učitelů ví, že mnozí studenti středních škol nepřečtou souvisle jednoduchý text. Většina žáků nemá zautomatizováno, že vlastní jméno začíná velkým písmenem, o užívání tvrdých a měkkých „i“ nemluví. A vyžadovat jednoduché početní úkony bez kalkulačky? To po nás snad nemůžete chtít!
4. Pokud ale nezatraktivníme učitelskou profesi počínaje vstupem na (ne)žádané a v žebříčku VŠ pseudoprestížní pedagogické fakulty, kvalitního učitele nezaplatíme a nebudeme mu schopni garantovat profesní rozvoj a kariérní postup, budou naše děti učit pologramoti, na které tzv. pedák zbyl a po studiu se v jiné profesi neuplatní.
5. Pokud si neujasníme, že populace je většinově průměrná, ale menšinově nadprůměrná a také podprůměrná. Hlavně rodičům by mělo konečně dojít, že umět dobře řemeslo není ostuda, ba naopak. Ostuda je, když vysokoškolák s magisterským titulem

nespočítá procenta bez kalkulačky a v mailu udělá tři hrubé chyby.

6. Pokud si my v ředitelnách neuvědomíme, že ve skutečnosti podvádíme jen sami sebe. Prestiž školy a kvalitu našich žáků nezvedneme tím, když naznačíme našim podřízeným, že mají přehlížet napovídání a opisování během státních písemek. Dobře víme, že není v silách nejsvědomitějšího maturitního komisaře objektivitu uhlídat. Atraktivitě své školy nepomůžeme ani tím, když zkoušejícím „doporučíme“, že je v jejich zájmu, aby v profilové zkoušce (když už prošel tou státní) student dosáhl na „hraniční“ body ke splnění limitu stanoveného pro ústní zkoušku z češtiny nebo cizího jazyka. Počítejte s tím, že samotní maturanti vás za to neocení. Ve své hloupé ješitnosti se zatepla pochlubí všem kamarádům na sociálních sítích, jak vás dostali...

Příliš benevolence

Na závěr ještě jeden postřeh k permanentně klesající, možná jen stagnující, motivaci našich žáků a studentů, kterou systém podporuje. Obecně uznávaným trendem je mít doma středoškoláka, nejlépe gymnazistu. Pokud má náš deváták výsledky na základní škole slabší, nevádí, mohou za to stejně většinou učitelé na ZŠ a počet volných míst na středních školách s maturitou aktuálně dovoluje přijmout téměř každého. Do předloňska dokonce bez přijímacích zkoušek. Škol je tolik a studentů tak málo, že i propadlíkům se po případných několika přestupech podaří dojít k maturitě.

Školy se příliš tzv. létajícím studentům nebrání, vždyť do konce září na ně dostanou peníze. Z praxe je známo, že takový student málokdy vykoná maturitu napoprvé. Nevadí, benevolence zákona dovoluje propadlíkovi opakovaně pokračovat ve 4. ročníku, který má de facto ukončený, dokud v dalším roce nevykoná maturitu. A pokud se mu to nepodaří v domovské škole, zkusí to jinde. Tak proč to nezkoušet?

Karel Štix, ředitel Střední zdravotnické a VOŠ zdravotnické České Budějovice, předseda Asociace zdravotnických škol

